

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ
ЗАКЛАД ОСВІТИ
«ТІКВА-ОР САМЕАХ»**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ**

Збірник наукових праць

**Одеса
2022**

УДК 371
ББК 74

Ухвалено Вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Протокол № 8 від 24.03.2022 р.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор Черненко Н.М.
кандидат педагогічних наук Рищак Н.І.

Сучасні проблеми навчання і виховання : збірник наукових праць
/ Упорядник І.О. Бартенєва. Одеса, 2022. Лютий. 220 с.

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні питання сучасної педагогічної науки. Матеріали стануть у нагоді для викладачів закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, аспірантів, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

*ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ «ТІКВА-ОР САМЕАХ»*

© Кафедра педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2022
© Одеський приватний
заклад освіти «Тіква-Ор Самеах», 2022

7.Щербакова Р.М. Инновационные педагогические технологии при подготовке специалистов вузами [Электронный ресурс] *Сибирский торгово-экономический журнал*. №14. 2011. С.23-24. ,

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ПОТРЕБ ДІТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ

*Бартенєва І. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

У сучасному постійно мінливому, динамічному світі на перший план виходить не просто навчання дитини предметним знанням, вмінням, навичкам, а особистість учня як майбутнього активного діяча, його всебічний розвиток. У зв'язку з цим стає очевидною актуальність пошуку методів, форм, засобів формування у підростаючого покоління потреби у пізнанні.

У психології, педагогіці, соціології існують різні підходи до визначення поняття «потреба». Потреба – це:

1. Потреба у чомусь, об'єктивно необхідному для підтримки життєдіяльності та розвитку організму, людської особистості, соціальної групи, суспільства (О. Прохоров);
2. Форма зв'язку живих організмів із зовнішнім світом, джерело їхньої активності (В. Зінченко);
3. Внутрішній спонукувач активності (Є. Лапін);
4. Джерело активності особистості. Процес задоволення потреб у людини постає як цілеспрямована діяльність. Вони виступають як такі стани особистості, завдяки яким здійснюється регулювання поведінки людини, визначається спрямованість мислення, почуттів, волі людини (В. Давидов).

Автори наведених визначень поняття «потреба» єдині в тому, що вони розглядають її як внутрішнє джерело активності особистості. Ми поділяємо їхню точку зору.

Відповідно до класифікації потреб К. Обуховського [3], одними з п'яти потреб є пізнавальна та потреба емоційного контакту (спілкування). Ш. Чхартишвілі [3] назвав потребу у спілкуванні та у пізнанні соціогенними, вказав на їх взаємозв'язок, відзначив їхню приналежність до вищих рівнів потреб. Такі потреби притаманні кожній людині, формуються лише в результаті спеціальної роботи. Ми поділяємо думку С. Каверіна [3] про те, що при нерозвиненості потреб вищих рівнів домінуюче місце починають займати потреби нижчих рівнів.

Ю. Шаров [3] визначив потребу в інформації як початковий етап розвитку духовних (зокрема. пізнавальних) потреб. Його погляд співпав з нашим з приводу того, що пізнавальна потреба включає інформаційну [2].

Розглянемо поняття «інформація», її роль ноосферної епосі. Згідно з визначенням С. Ожегова, інформація – це відомості, що сприймаються людиною про навколишній світ і процеси в ньому. На наш погляд, це найбільш спрощене розуміння поняття, що розглядається. Більш повне визначення терміна «інформація» дано М. Моїсеєвим, який розуміє під нею суму відомостей, отриману деяким суб'єктом про навколишній світ, про себе, про іншого суб'єкта або явище – відомостей, за допомогою яких він може точніше прогнозувати результати своїх дій і відбирати способи використання своїх можливостей для забезпечення власних інтересів та для досягнення поставленої мети [4].

Чи перейде кількість отриманої інформації на якість, залежить від суб'єкта, від його можливостей сприйняти і обробити інформацію, тому що ці процеси не тотожні. Людина кінця ХХ століття живе в бурхливому потоці різноманітної інформації. Не можна не погодитися з думкою М. Моїсеєва [4], що надмірна її кількість може спричинити втрату цілісного уявлення про навколишній світ і призвести до помилкових рішень. Людський мозок не

здатний переробити всю інформацію, яку приймає людина. Для того, щоб вона була доступною для людини, інформацію необхідно впорядкувати, систематизувати. Важливою задачею стає формування та розвиток потреби людини у отриманні інформації, використанні її у життєвих цілях, інтересах. Тоді повністю розкриється значення, цінність, зміст інформації. «Інформація – не просто зовнішній сигнал. . . , а й внутрішня оцінка цього сигналу, зумовлена «активністю свідомості» [4, с.166].

Якщо у людини немає потреби у отриманні інформації, тобто. внутрішня оцінка зовнішнього сигналу негативна чи байдужа, то відсутня і пізнавальна потреба як вища форма розвитку інформаційної потреби.

У підлітковому віці спілкування є провідним видом діяльності. Одна із функцій спілкування – передача інформації. Як зазначав Я. Коломінський, потреба у спілкуванні на високому рівні її розвитку стає формою ненасиченої потреби у новій інформації. Бажання отримати або передати інформацію стає одним із головних мотивів міжособистісного спілкування.

У процесі спілкування підлітків кожен із них є джерелом різноманітної цікавою для іншого інформації. Це ще раз підтверджує необхідність формування інформаційної потреби дітей.

Важливими для нас є дослідження інформаційної потреби В. Ведіяпіної, яка визначила її як джерело активності людини як суб'єкта у взаємодії з навколишнім світом.

Дослідником виділено два основні рівні інформаційної потреби.

1. Потреба всього живого в інформації для орієнтовно-приспосувальної поведінки та боротьби за існування.

2. Усвідомлена людиною необхідність інформації для здійснення творчої перетворювальної діяльності.

Перший рівень інформаційної потреби – нижчий, а другий – вищий. В. Ведіяпіною також помічено, що чим вищий рівень знань дитини, тим вищий рівень інформаційної потреби для неї характерний. Це пояснюється тим, що будь-яке наявне знання може посилювати цю потребу.

Рівні розвитку пізнавальної потреби та їх прояв у мисленнєвій діяльності вивчала О. Васюкова. У роботі вона розглянула критерії рівнів розвитку потреб, ознаки прояву, тенденції розвитку. Незважаючи на те, що пізнавальна потреба є вищим рівнем розвитку інформаційної, вони дуже схожі та взаємопов'язані. У зв'язку з цим ми за аналогією визначили рівні розвитку інформаційної потреби. Інформаційна потреба буває ситуативна (нижчий рівень) та стійка (вищий рівень). На наш погляд, стійка інформаційна потреба є кроком до формування пізнавальної.

Інформаційна потреба входить у мотиваційно-вольову сферу підлітка і може впливати на пізнавальну потребу. Розвиток інформаційної потреби, на наш погляд, сприятиме формуванню пізнавальної потреби та її подальшому розвитку. Л. Толстой акцентував увагу на необхідності в навчанні задовольняти наявні потреби дітей, тому що їх задоволення сприяє посиленню. Інтелектуальні почуття пізнавальної потреби переживаються як почуття цікавості, допитливості, пошуку нового (В. Леонтьєв). Негативні почуття виникають від затримки задоволення пізнавальної потреби.

Пізнавальна потреба може бути продуктом завершеної інтелектуальної діяльності і спонукати до нової, можливо, навіть більш складної діяльності (О. Тихомиров).

В ідеалі пізнавальна потреба постає як потреба пізнання навколишнього світу, свого місця в ньому, сенсу та призначення свого існування. Пізнавальна потреба веде своє походження від потреби в інформації як прагнення нового, раніше невідомого (П. Сімонов).

Розглянемо критерії пізнавальної потреби, виділені В. Леонтьєвим:

1. Людина має активно прагнути до знань, до пізнавальної діяльності.
2. Людина повинна переживати стан активного пошуку, очікування на інформацію.
3. Очікувана інформація, об'єкт пізнання викликають у свідомості людини питання, що формуються завдяки вирішенню пізнавальних завдань, проблемних ситуацій.

4. Людина виконує цілеспрямовану пізнавальну діяльність і характеризується підвищеною інтелектуальною напругою, вона не потребує спонукання до діяльності зовнішніми стимулами (вимогами вчителя, батьків).

Згідно з першими двома критеріями, як одна з ознак наявності пізнавальної потреби нами була взята пізнавальна активність. Вона проявляється у спрямованості та стійкості пізнавальних інтересів, прагненні до ефективного володіння знаннями та способами діяльності, мобілізації вольових зусиль на досягнення навчально-пізнавальних цілей (Т. Шамова). Пізнавальна активність формується у процесі пізнання. Необхідно організувати пізнавальний процес відповідним чином, щоб учень позитивно ставився до нього, щоб він був активним його учасником. Особливо це важливо у підлітковому віці. У молодшому підлітковому віці (11-12 років) зростає дослідницька активність, відбувається розвиток глибини питань як засобу самостійного мислення. Між 11-12 роками та 14-15 роками відбувається зниження рівня дослідницької активності, змінюється характер питань, вони стають більш конкретними та спрямовані на поглиблений розгляд досліджуваного питання.

Якщо для дитини характерна пізнавальна активність, то вона відчуває потребу вирішувати пізнавальні завдання та застосовувати отримані знання на практиці. Оскільки йдеться про середній шкільний вік, то найбільш сприятливою діяльністю, в якій реалізовуватиметься ця потреба, є навчання, зокрема, навчальна діяльність.

Нами було зазначено, що ставлення до навчальної діяльності має емоційну, потребнісну, мотиваційну основи. Виховання позитивного ставлення до навчання має здійснюватися шляхом формування потреби у інформації, у пізнанні.

$$\mathcal{E} = \Pi * (\mathcal{H} - \mathcal{C}), \text{ де}$$

\mathcal{E} – емоції;

Π – потреба;

- Н** – інформація, необхідна для організації дії;
С – існуюча наявна інформація.

Якщо потреба відсутня, то емоції не виникають. Емоції нульові також у разі рівності Н і С. Якщо $H > C$, то виникає позитивна емоція, яка спонукає ставити мету отримання інформації, що дістає, діяти в напрямку наміченої мети, отримувати почуття задоволення і впевненості в собі.

П. Симонов розробив також «інформаційну теорію емоцій». Розкриємо її основні положення. Емоція – відображення мозком людини якоїсь потреби та ймовірності її задоволення в даний момент. Низька ймовірність задоволення потреби сприяє виникненню негативних емоцій. Такі негативні емоції суб'єкт намагатиметься запобігти або послабити. У разі зростання ймовірності задоволення потреби виникають позитивні емоції, які суб'єкт прагнучиме посилити, діючи активно. Виходячи з положень цієї теорії, емоції оцінюють значення подій зовнішнього світу для суб'єкта. Оцінка значущості важлива, тлумачить, що значимо лише те, що сприяє чи перешкоджає задоволенню потреби. Саме тому ми ще раз переконалися у необхідності виховання у підлітків емоційно-позитивного ставлення до навчання, виховання інтелектуальних почуттів.

Така робота неможлива без цілеспрямованого формування в дітей пізнавального інтересу.

Отже, пізнавальний інтерес можна як засіб навчання, як мотив навчальної діяльності, як стійку якість особистості. Пізнавальний інтерес має особливу властивість – його об'єктом служить не тільки зміст предмета, що вивчається, але і сам процес володіння знаннями.

Вченими чітко виділено три компоненти природи пізнавальної потреби: соціальний, психофізіологічний, психологічний. Питанням природи потреби людини у знаннях займається В. Ільїн, який вважає, що психологічна природа потреб включає такі сторони: інтелектуальну, в якій виражається характер вибірковості потреби по відношенню до різних знань і способів розумової діяльності; емоційну потребу у задоволенні, радості від розумової

діяльності; вольову.

Існують й інші погляди на взаємозв'язок потреб та інтересів. В. Іванов наполягає на розмежуванні цих двох понять, тому що будь-яка потреба стає джерелом інтересу лише опосередковано. С.Рубінштейн переконаний, що формуючись на основі потреб, інтерес у психологічному сенсі слова ніяк не обмежується предметами, безпосередньо пов'язаними з потребами. А. Здравомислов вважає, що потреба ширше поняття, ніж інтерес. На думку Г. Щукіної та Н. Морозової, елементарні пізнавальні потреби призводять до виникнення інтересу, що сприяє формуванню потреб вищого рівня.

Ми вважали, що у педагогічній практиці досить складно діагностувати наявність потреби у чистому вигляді, тому усвідомлений пізнавальний інтерес свідчить про сформовану потребу. Відсутність інтересу є сигналом про несформованість відповідної потреби [2].

У своїх дослідженнях Л.Каткова виділяє особливості розвитку пізнавальних потреб у підлітковому віці.

1. Пізнавальні потреби починають активно формуватися і неухва до вирішення цього завдання з боку вчителя негативно позначається на розвитку в юнацтві.

2. Головними особливостями захопленості предметом є великий інтерес до прикладної частини предмета, нестійкість пізнавальної потреби та її емоційний характер при недостатній розвиненості її вольових компонентів.

3. Захопленість предметом існує у кількох видах: поєднується із загальною допитливістю, високим рівнем розвитку пізнавальних інтересів; поєднується з байдужим чи негативним ставленням до інших предметів.

Отже, формування та цілеспрямований розвиток інформаційної та пізнавальної потреб у процесі професійної діяльності вчителя сприяє вихованню у підлітків емоційно-позитивного ставлення до навчання.

Неоціненну роль у формуванні та розвитку інформаційної та пізнавальної потреб відіграють текстові математичні задачі.

Проблема вирішення і суто математичних задач, і задач, що виникають

перед людиною в процесі його виробничої чи побутової діяльності, вивчається здавна, проте досі немає загальноприйнятого трактування поняття «завдання». У широкому значенні слова під задачею розуміється деяка ситуація, що вимагає дослідження та вирішення людиною.

Окремо стоять математичні задачі, вирішення яких досягається спеціальними математичними засобами та методами. Серед них виділяють наукові, вирішення яких сприяє розвитку математики та задачі навчальні, які служать для формування необхідних математичних знань, умінь та навичок у різних груп учнів та спрямовані на зміну якостей особистості учня. Навчальні математичні задачі розрізняються характером їх об'єктів. В одних задачах всі об'єкти математичні (числа, геометричні фігури, функції тощо), в інших об'єктами є реальні предмети (люди, тварини, автотранспортні та механічні засоби, сплави, рідини тощо) або їх властивості та характеристики (кількість, вік, швидкість, продуктивність, довжина, маса тощо). Задачі, всі об'єкти яких математичні (доказ теорем, обчислювальні вправи, встановлення ознак математичного поняття, що вивчається тощо), часто називають математичними задачами. Математичні задачі, у яких є хоча б один об'єкт, що є реальним предметом, називають текстовими. У навчанні математики велика роль текстових задач. Вирішуючи задачі, учні набувають нових математичних знань, готуються до практичної діяльності. Задачі сприяють розвитку їхнього логічного мислення. Велике значення має вирішення задач у вихованні особистості учня. Тому важливо, щоб вчитель мав глибоке уявлення про зміст текстової задачі, про її структуру, умів вирішувати такі задачі у різний спосіб.

Дотримуючись сучасної термінології, можна сказати, що текстова задача є словесною моделлю ситуації, явища, події, процесу. Як у будь-якій моделі, у текстовій задачі описується не вся подія чи явище, а лише його кількісні та функціональні характеристики.

Основна особливість текстових задач полягає в тому, що в них не вказується прямо, яка саме дія має бути виконана для отримання відповіді на

вимогу задачі.

У кожній задачі можна виділити:

а) числові значення величин, які називаються даними, або відомими (їх має бути не менше двох);

б) деяку систему функціональних залежностей у неявній формі, що взаємно пов'язують шукане з даними та дані між собою (словесний матеріал, що вказує на характер зв'язків між даними та шуканими);

в) вимога або питання, на яке треба знайти відповідь.

Розглянемо класифікацію задач.

Залежно від обраної основи задачі можна класифікувати: за кількістю дій, які необхідно виконати для вирішення задачі; за відповідністю числа даних та шуканих; за фабулою завдання; за способами вирішення та ін.

Поклавши в основу класифікації число дій, які необхідно виконати для вирішення задачі, виділяють прості та складові задачі. Задачу, на вирішення якої необхідно виконати одну арифметичну дію, називають простою.

Приклад: *Саші 7 років, він на 3 роки старший за Таню. Скільки років Тані?*

Задачу, для якої потрібно виконати дві або більше дії, називають складовою.

Приклад: *Вважатимемо, що айсберг є прямокутним паралелепіпедом. Відомо, що його висота над водою дорівнює 36 м, що становить 1/6 частини його висоти. Ширина айсберга в 125 разів більша за його висоту, але в 3 рази менша за його довжину. Визначте обсяг айсбергу.*

Вирішуючи прості задачі, учні вчаться розуміти залежність між величинами та застосовувати ту чи іншу арифметичну дію.

Вибір дії – центральний і водночас найважчий вибір під час вирішення найпростіших задач. При вирішенні простих задач учні, засвоївши зміст умови, повинні розібратися, в якій залежності знаходиться шукане та дані числа, і звідси зробити висновок щодо дії для вирішення задачі.

Розв'язання складової задачі зводиться до розкладання її на прості задачі та до вирішення цих простих задач. Тому вирішення складових задач можна розпочати лише тоді, коли учні засвоїли вирішення простих задач і коли вони мають достатні обчислювальні навички.

Пристаючи до вирішення складових задач, вчитель повинен провести ряд усних вправ: а) у складанні питань для визначення шуканих; б) у підборі даних для відповіді на поставлене питання; в) у вказівці дій для отримання відповіді на питання задачі [3].

Щоб учні під час вирішення складової задачі, де кілька даних і кілька шуканих, не утруднялися у складанні простих задач, на які розбивається складова задача, корисно виконати вправи складання складної задачі з 2-х чи 3-х простих. Для цього учням задаються одна за одною дві прості задачі, причому відповідь першої задачі є одним з даних для другого завдання.

Потім обидві задачі читаються без проміжного питання.

Вирішення складної задачі складається з наступних частин:

- засвоєння учнями змісту задачі;
- розбір задачі та складання плану (розкладання складної задачі на прості та складові та складання плану розв'язання);
- рішення (вибір дії, їх виконання, запис ходу рішення та обчислень);
- перевірка рішення.

Розбір задач можна зробити двома прийомами.

1. Перший прийом називається синтетичним. Він полягає у наступному. З умови задачі учні вибирають одну пару числових даних (іноді більше), до них підбирається питання, тобто складається проста задача. Число, отримане при розв'язанні цієї простої задачі, разом з одним з даних за умови складеної задачі або інша пара чисел з умови задачі беруться для складання другої простої задачі.

2. Другий прийом аналізу завдань називається аналітичним. Розбір починається з головного питання задачі, до нього підбираються дані з умови задачі, якщо за умови немає даних для вирішення цього питання, ставляться

нові питання для їх визначення. Так роблять і далі доти, доки дійдуть питання, для якого є дані в умові.

Аналіз та синтез пов'язані між собою. Підбираючи до числових даних питання (синтез), ми вибираємо ті дані, які повинні привести до вирішення задачі (аналіз); поставивши питання задачі (аналіз), ми беремо ті дані, які є в умові задачі (синтез).

Існують різні методи вирішення текстових задач: арифметичний, алгебраїчний, геометричний, логічний, практичний та ін. В основі кожного методу лежать різні види математичних моделей.

Іноді під час вирішення завдання застосовуються кілька методів: алгебраїчний та арифметичний; геометричний, алгебраїчний та арифметичний; арифметичний і практичний. У цьому випадку вважають, що задача вирішується комбінованим методом, що безумовно сприятиме формуванню та розвитку пізнавальної потреби у підлітків.

Приклад. *Чотири товариші купили телевізор. Перший вніс половину суми, що вноситься рештою, другий – третина того, що внесли всі його товариші, третій – чверть того, що всі його товариші, четвертий – 650 грн. Скільки було сплачено за телевізор?*

Рішення:

Нехай перший товариш вніс x грн., другий – y грн., третій – z грн. Тоді, вирішуючи задачу суто алгебраїчним методом, за умовою задачі отримаємо досить складну систему трьох рівнянь із трьома невідомими.

$$\begin{cases} x = \frac{1}{2}(y + z + 650). \\ y = \frac{1}{3}(x + y + 650). \\ z = \frac{1}{4}(x + y + 650). \end{cases}$$

На початку експериментальної роботи з формування інформаційної та пізнавальної потреб необхідно було усвідомити слова французького фізика Паскаля про те, що учень не посудина, яку треба наповнити, а факел, який

треба запалити. Вся робота вчителя повинна бути підпорядкована цьому принципу.

На формування в учнів потреби отримання інформації, у навчанні, у пізнанні, і навіть інтересу до знань впливає сукупність педагогічних чинників і методичних прийомів. З психологічної точки зору ці фактори та прийоми повинні збуджувати у учнів внутрішнє переживання з приводу того, що вони знають і що не знають, а мають знати. Це переживання має стати рушійною силою вчення, пізнавальної активності учнів.

Одним з основних чинників у формуванні потреби у навчанні є особистість вчителя, його майстерність як предметника. Ставлення вчителя до учнів обов'язково має бути доброзичливим, відкритим, довірчим, поважним, вимогливим. Тільки за наявності таких відносин діти відчуватимуть свою значущість. У них з'явиться прагнення вивчати предмет, який викладає даний вчитель, долати труднощі, ні боятися помилок. Негуманні взаємини негативно впливають на процес навчання, призводять до байдужого чи негативного ставлення до освітнього процесу.

Під час експериментальної роботи ми спробували встановити з учнями гумані міжособистісні взаємини на уроці та поза уроком. Перед нами стояло завдання пошуку шляхів, засобів, методів гуманізації навчальних предметів (зокрема, математики). На наш погляд, гуманізувати математику можна через її екологізацію.

Текстові задачі є надзвичайно важливою складовою курсу математики. Ми спробували скласти на основі вивченої літератури математичні задачі з екологічною спрямованістю. Зміст цих задач мав допомогти дітям отримати інформацію про розміри екологічної катастрофи в сучасному світі, замислитися про можливі шляхи виходу з ситуації, що склалася, усвідомити роль своєї поведінки по відношенню до природи, зрозуміти тісний взаємозв'язок людини і природи.

Робота з екологічними задачами складалася з кількох етапів. Спочатку під час уроків алгебри ми вирішували вже відомі у літературі задачі,

пов'язані з екологією (приклади таких задач – це №1-8 додатка А). Перед обговоренням можливих варіантів вирішення задачі, вчитель організував з учнями бесіду за даними, які є в умові. Наголошувалося на загрозливих кількісних показниках знищення природних об'єктів за допомогою нерозумної людської діяльності. У процесі такої підготовчої роботи в дітей виникав інтерес до змісту задачі. Пошук рішення вже проходив у більш активній, зацікавленій пізнавальній обстановці.

Приклад задачі: У минулому глибина Аральського моря була близько 30м. Тепер його рівень знижується на 40 см щорічно. Через скільки років Арал може припинити своє існування, якщо не застосувати термінових природоохоронних заходів?

Слід зазначити, що ми не ставили собі за мету розглядати лише складні задачі з погляду математики. Наведена вище задача, вирішується дуже легко, але той інформаційний потенціал, який у ній закладений, на нашу думку, значно важливіший за важкі математичні розрахунки.

На наступному етапі роботи з екологічними задачами вчитель складав кілька своїх задач (№ 9-13 додатка А). Дітям повідомлялося з якими можливими труднощами при складанні задачі такого типу можна зіткнутися, як їх подолати. Під час уроків вирішували складені педагогом задачі за вищевикладеної схемою.

Приклад задачі: Вирубання дощового тропічного лісу – одного з головних постачальників кисню – продовжується зі швидкістю 20 га за хвилину (ліс знищено на 40%). Відомо, що 1 га лісу очищає на рік 18 млн м³ повітря. Скільки м³ повітря на рік залишиться неочищеним, якщо не вжити заходів?

Заключний етап роботи включав складання задач екологічного змісту учнями самостійно. Учням експериментального класу було запропоновано спробувати себе в ролі автора і спробувати скласти задачі цікаві, змістовні і правильно сформульовані з математичної точки зору. Для учнів виконати таке завдання було нелегко. Спочатку більшість класу взялася за реалізацію

цього завдання. Але в міру того, як вони почали стикатися з певними труднощами, кількість дітей, які продовжили творчо працювати попри все, скоротилася. Залишилися ті, хто був рухомим інтересом до нової для них області математичних задач.

Процес складання учнями задач починався з пошуку необхідної інформації, читання великої кількості літератури з проблем екології, переробки знайдених кількісних та якісних даних, вибору. Діти відвідували бібліотеки (шкільні, районні, міські), обмінювалися книгами з домашньої бібліотеки, читали газети, журнали, сайти інтернету, обговорювали екологічні проблеми з батьками, дивилися відповідні телевізійні програми.

Наступним кроком було підведення математичного апарату під екологічний зміст задач. Тут треба було виявити, крім наполегливості, завзятості, зацікавленості, ще й знання з різних галузей алгебри (дії з числами, відсоток від числа, складання рівняння та ін.).

Приклад задачі: Площа Чорного моря близько 422 000 км², найбільша глибина 2210 м. На глибині 150 м кисень витіснив сірководень, товщина шару якого становить 87% обсягу Чорного моря. Який обсяг займає жива вода Чорного моря?

Потім у класі було влаштовано конкурс на найкращу задачу. Не всі діти впоралися із завданням, хоча вчитель детально пояснив його сенс, цілі, шляхи реалізації. Але тішило те, що вони прагнули досягти результату, відчувати себе у ролі автора нових задач. Усі діти були відзначені, нагороджені (похвалою, оцінкою). Це стало своєрідним стимулом тим, хто завершив складання задач остаточно. Деякі з них зрозуміли свої помилки, розібралися у можливих шляхах подолання труднощів. Приклади задач, складених однокласниками, з'явилися для дітей орієнтиром, аналогом подальшого продовження розпочатої роботи зі складання екологічних задач.

У процесі роботи, організованої так, відбувався постійний обмін інформацією між дітьми. Важливо, що вони ділилися один з одним інформацією, здобутою ними самостійно, цікавою їм за змістом. Відбувалося

це у процесі творчої діяльності, у атмосфері загальної зацікавленості. Отримана інформація ставала для дітей особистісно значущою.

На думку, саме такі знання сприяли формуванню в учнів інформаційної потреби. Розвиток цієї потреби призвел до формування пізнавальної потреби. Поєднання насиченого інформаційного середовища з пізнавальним інтересом дуже вплинуло на формування пізнавальної потреби.

З погляду синергетики, поєднання репродуктивної та творчої діяльності дає бурхливий сплеск інформації, а в результаті її цілеспрямованого відбору та інтегрування відбувається утворення та становлення нового. Отже, якщо надходить інформація – екологічна, відбувається становлення екологічної культури.

У ході експерименту формування та розвиток інформаційної та пізнавальної потреб здійснювалося нами також у позакласній роботі. Ми вважаємо, що для реалізації цієї проблеми нематематичні задачі не менш важливі, ніж, розглянуті раніше, математичні. Під час вивчення літератури ми зіштовхнулися з такими завданнями. Інакше їх можна назвати екологічні проблемні ситуації із кількісними даними.

Як відомо, для створення «справедливих спільнот» Л. Кольберг пропонував регулярне обговорення моральних дилем. Ми використовуємо екологічні дилеми як окремий випадок моральних. Вони впливають на формування інформаційної та пізнавальної потреб, сприяють покращенню взаємовідносин людини з природою, людей між собою у руслі вимог «справедливих спільнот».

Приклади:

1. У лісі в 2-3 рази менше мікробів, ніж на лісосіці або великій галявині. Чим ближче до кронів дерев, тим менше мікробів (у кедровому лісі в 1м³ шару повітря знайдено 1400 бактерій і спор цвілевих грибів, а на висоті 1,5м – всього 700). Чому?

2. З 9 млн. ікринок, що вимітаються під час нересту однією самкою тріски, лише 2-3 риби виростають до дорослого стану. Чому?

3. Самки кроликів за хороших умов розмножуються 5-6 разів на рік, у кожному виводку у них від 3 до 9 кроленят. За такої плодючості від пари кроликів за три роки можна отримати 13 млн. нащадків. Але реально в природі цього не відбувається: за рік кролиця приносить 10-12 нащадків, що доживають до повного розвитку. Чому?

4. Знищення лісів Амазонії, де росте третина лісів планети, йде швидкими темпами. Чверть лісів лише у штаті Мату-Гросу вже знищено. У 1975р. Амазонія втратила 4% своїх дерев. Якщо темпи не знизяться, то до 2005р. тут не залишиться жодного дерева. Ліс не вирубується, а випалюється. Які наслідки?

5. До забруднення атмосфери відносять накопичення повітря пилу (твердих частинок). Вона утворюється під час спалювання твердого палива, під час переробки мінеральних речовин. Атмосфера над сушею забруднена у 10 разів більше, ніж над океаном, над невеликим містом – у 35 разів, над великим – у 50 разів. Забруднення атмосфери пилом має шкідливі наслідки для людини. Чому?

6. Вода при $t=260-300^{\circ}\text{C}$ пригнічує життєдіяльність риб та інших представників фауни, а при $t=360^{\circ}\text{C}$ риба гине. Найбільшу кількість теплої води викидають АЕС, ТЕС. Які варіанти вирішення цієї проблеми? [1].

Більшість дітей активно, захоплено, продумуючи кожну чужу версію та аргументовано доводячи правильність своєї, брали участь в обговоренні запропонованих ситуацій, яке проходило на класній годині у формі дискусій, диспутів, бесід. Роль вчителя полягала не в нав'язуванні своєї думки, а коригуванні процесу обговорення, формулюванні відповідних висновків, залученні якомога більшої кількості учнів до спільної роботи.

При такій роботі також відбувався обмін інформацією, якою діти володіли з цього питання. Спостерігаючи за учнями, ми помітили, що коли яка-небудь дитина не розбиралася в тому чи іншому питанні, в неї не вистачало знань, вона не володіла необхідною інформацією, щоб включитися в дискусію, вона відчувала дискомфорт, невпевненість у собі. Така дитина

дуже уважно стежила за думками однокласників, намагалася сформулювати свою точку зору.

Багато хто з раніше некомпетентних дітей до наступного заняття намагався поповнити свій інформаційний багаж за допомогою різних джерел. На іншому уроці вони займали зовсім іншу позицію. З пасивних слухачів вони переходили до ролі активних учасників. Бажання бути не гірше інших, показати свою значущість пояснюється специфікою підліткового віку. Однак, ми переконані, що одією з головних причин, що пояснює включеність дітей у роботу, є інформаційна потреба, що формується.

Учням пропонувалося також скласти самостійно екологічні ситуації за аналогією з розглянутими. Для цього їм потрібно було, як у випадку із задачами, знайти достовірні числові показники тієї чи іншої екологічної катастрофи. Потім підійти до аналізу знайдених даних творчо та сформулювати проблему для обговорення на позаурочному занятті.

Часто роль вчителя чи провідного дискусії виконували самі учні (за бажанням або були призначені). Вчитель був «стороннім спостерігачем». З такої позиції вчителю було чітко видно роботу всього класу, кожного учня окремо, ступінь підготовки до заняття, загальну ерудицію з даного питання, наявність або відсутність інтересу, а також уміння чи невміння вести бесіду, відстоювати свою думку.

Ефективність проведеної нами роботи з екологічним матеріалом в урочний та позаурочний час для формування інформаційної та пізнавальної потреб, визначалася шляхом спостережень за дітьми, методами математичної статистики для перевірки достовірності результатів формувального експерименту. Аналіз даних свідчить про те, що з дітей підвищився рівень інформаційної та пізнавальної потреби.

Обов'язковою умовою отримання оцінки «11» та «12» було виконання творчого завдання. Однією з варіантів творчого завдання було скласти чи знайти у збірниках завдань з математики (фізики) задачі, зміст яких відбиває суб'єктний досвід дитини, тобто. у змісті яких описана ситуація, з якою вони

зіштовхувалися чи можуть зіштовхнутися в реальному житті. Такі завдання називаються у педагогіці особистісно-орієнтованими. Приклади таких завдань представлені у додатку Б.

Як один із видів творчих завдань ми використали також завдання зі збірки міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру». За складністю задач та відповідно до віку дітей ми обрали для вирішення перші три рівні.

Ми провели у класі подібний конкурс, дотримуючись усіх умов. Участь у конкурсі була добровільною, але слід зазначити, що серед учасників були також діти, які середньо встигають з математики. Це говорить про те, що зв'язок між наявністю пізнавального інтересу і успішністю з цього інтересу непрямий. Задачі конкурсу допомагають розвитку логічного мислення, не вимагають складних підрахунків, цікаві, нестандартні за змістом, але нелегкі. У зв'язку з цим результати загалом виявилися невисокими. Дуже багато дітей отримали великий відсоток правильних відповідей, але не вистачило часу, щоб зробити все.

Деякі діти одразу після здачі своєї роботи вчителю попросили взяти текст умови задачі додому та подумати над ними у позаурочний час. Приємно було чути таку ініціативу від учнів. Всім іншим дітям ми самі порадили продовжити вирішувати найскладніші задачі дома. Багато хто, але не всі, на жаль, учні відгукнулися на пропозицію вчителя. Ми зіткнулися і з випадками, коли діти, які не брали участь у конкурсі, потім, зацікавившись задачами, брали в інших текст умови та вирішували у міру своїх можливостей.

Приклади задач:

1. Доба на Марсі триває 40 хв. пізніше, ніж Землі. Яка різниця між тижнем на Марсі та на Землі?

А: 4 год. 40 хв.; Б: 2 год. 80 хв.; В: 7 год. 20 хв.; Г: 40 хв; Д: 0 хв.

2. Одному чоловікові сьогодні виповнилося 44 роки, 44 місяці, 44 тижні, 44 дні та 44 години. Скільки йому років?

А: 44; Б: 47; У: 48; Р: 49; Д: 50.

3. Зі 101 кролика 56 мають темну пляму на лівому оці, 58 – на правому, а 29 кроликів не мають плям. Скільки кроликів мають плями на обох очах?

А: 0; Б: 1; У: 42; Г: 43; Д: 72.

4. Два літри деякого фруктового соку мають концентрацію цукру 10%, а три літри іншого – 15%. Якою буде концентрація цукру в їхній суміші?

А: 25%; Б: 5%; У: 13%; Р: 12,5%; Д: 12,75%.

5. Скільки разів ми використовуємо цифру 4, якщо послідовно запишемо всі цілі числа від 1 до 1000?

А: 110; Б: 330; У: 121; Г: 200; Д: 100.

Важливу роль в навчанні відіграють різноманітні методи та прийоми навчання. Такі як алгебраїчний, арифметичний, геометричний, логічний, комбінований, аналітичний, синтетичний. Саме вони викликають активність думок в учнів і оптимально сприяють їх розумовому розвитку, виховують наполегливість, активність, формують життєву позицію учня як активної та самостійної особистості.

Рішення задач в учнів формує вміння застосовувати теорію практично, зіставляти відоме з невідомим і відповідати на питанням задачі, застосовувати на вирішення задачі відомі вже факти, за допомогою мотивації і пропедевтики з боку вчителя.

Вирішенням задачі досягаються такі цілі:

- Вирішуючи задачі, школяр вчиться розуміти залежність між величинами, встановлювати зв'язок між ними, вибирати відповідні дії.
- Використання в умовах задач життєвого матеріалу сприяє встановленню зв'язку математики з сучасністю, уточнює знання учнів про наші досягнення в галузі будівництва, розвиває гордість за наші успіхи, любов до Батьківщини.
- При вирішенні з'ясовуються багато математичних понять.
- Застосування тієї чи іншої дії під час вирішення задачі закріплює математичні навички.

- Розв'язання задачі із навколишнього життя виховує людину, яка вміє застосовувати в житті основи знань, отриманих у школі.
- Вирішення задач сприяє збудженню інтересу до занять з математики.
- Розвиваючи логічне мислення, розв'язання задач готує учнів до успішного засвоєння алгебри та геометрії.

Отже, власний досвід викладання свідчить про те, що цілеспрямована та чітко продумана робота вчителя з дітьми щодо складання та розв'язування екологічних проблемних ситуацій з кількісними даними сприяла підвищенню рівня розвитку інформаційної та пізнавальної потреб. Вирішення старовинних текстових завдань, творчих математичних завдань конкурсу «Кенгуру», його організація у класі також вплинула на розвиток пізнавального інтересу, інформаційної та пізнавальної потреб, що, у свою чергу, сприяло вихованню емоційно-позитивного ставлення дітей до навчання.

Додаток А

Екологічні задачі

1. У середньому кожна людина витрачає 170л води на добу при фізіологічній потребі 2л. Визначте у скільки разів перевитратять необхідну кількість води на добу усі учні класу? Обчислити скільки води витрачають за добу жителі міста?

2. У великих промислових центрах повітря містить 125-500 мг/м³ вуглекислого газу за норми 3 мг/м³. У скільки разів перевищується норма?

3. Димова труба висотою 100м дає можливість розсіювати в повітря шкідливі речовини в радіусі 20км. Знайти радіус розсіювання шкідливих речовин, якщо висота труби 50м; 80м.

4. Яку площу акваторії покриє нафтова пляма у разі аварії танкера водотоннажністю 5000т, якщо 1т нафти утворює на поверхні води пляму площею близько 6 км²? Порівняйте отриману площу з площею Київського водосховища (площу водосховища дізнатись самостійно).

5. У недалекому минулому глибина Аральського моря була близько 30м. Тепер його рівень знижується на 40см щорічно. Через скільки років Арал може припинити своє існування, а то й застосувати термінових природоохоронних заходів?

6. Близько 20-25% потенційного врожаю у світі втрачається через хвороби та шкідники. Дізнайтеся скільки рослинної продукції отримано у місцевому господарстві та підрахуйте втрати через хвороби та шкідники.

7. Яку площу землі треба буде відвести під будівництво дороги з твердим покриттям, якщо відомо, що ширина смуги відчуження становить 50м, а довжина дороги – 1км; 10 км; 100 км?

8. Для вирощування 1т пшениці необхідно 1500т води. Скільки води було використано для вирощування цьогорічного врожаю в Україні (дані за кількістю врожаю знайти самостійно)?

9. За рік учнями школи було зібрано 7,5 т макулатури. Скільки м³ лісу було збережено, якщо відомо, що 1т макулатури, використана як сировина, зберігає 5м³ деревини? Скільки шкільних зошитів можна виготовити із зібраної макулатури, якщо відомо, що з 1т макулатури виходить 225 000 зошитів?

10. З надр Землі щорічно видобувається 100 млрд. т мінералів (25т на особу), з яких 90% йде у покидьки. Скільки тон мінералів викидається за три роки?

11. Вирубка дощового тропічного лісу - одного з головних постачальників кисню – продовжується зі швидкістю 20 га в 1 хвилину (ліс знищено на 40%). Відомо, що 1 га лісу очищає на рік 18 млн. м³ повітря. Скільки м³ повітря на рік залишиться неочищеним, якщо не вжити заходів?

12. Кісткова тканина сучасної людини містить у 500 разів більше свинцю, ніж у людей, які жили 1500 років тому. Скільки відсотків свинцю міститься у тканині сучасної людини, якщо раніше утримувалося 0,0004%?

13. На суші черепаха відкладає 150 яєць, з яких лише 40% потрапляє у воду, а решта – скльовують птахи. Яку кількість яєць скльовують птахи?

14. На кожному гектарі лісу площею 144 га посаджено в середньому 120 дерев. Щороку від надмірної забрудненості повітря гинуть 80 дерев. Через скільки років ліс може загинути?

15. Щорічно у промисловості утворюється 2100 млн т твердих відходів, з яких 338 млн т потенційно небезпечні. Скільки відсотків становлять небезпечні відходи?

16. В Україні автотранспорт, фабрики, заводи викидають щомісяця 250 т шкідливих речовин. Яка кількість шкідливих речовин викинеться в атмосферу за 5 років? У скільки разів це перевищує норму 10-річної давності – 925 т на рік?

17. Площа Чорного моря близько $422\,000\text{ км}^2$, найбільша глибина – 2210 м. На глибині 150 м кисень витіснив сірководень, товщина шару якого становить 87% обсягу Чорного моря. Який обсяг займає жива вода Чорного моря?

18. У місті N мешкає 1 млн. жителів. За добу його вулицями їде 250 000 легкових автомобілів, 90 000 вантажних автомобілів, 10 000 автобусів. Відомо, що легковий автомобіль забирає з повітря кисню у 100 разів більше, а вантажівка чи автобус у 200 разів більша, ніж одна людина (40% витрати кисню припадає на автомобільний транспорт). У скільки разів зменшиться витрата кисню, якщо зменшити рух легкових автомобілів вдвічі та замінити 2500 автобусів на трамваї та тролейбуси?

19. Одне дерево за 1 год виробляє 3 кг кисню. Скільки виробляє фруктове дерево за своє 60-70-річне життя?

20. Відомо, що один легковий автомобіль за 100 км пробігу поглинає стільки кисню, скільки людині необхідно за рік. На скільки часу вистачило б людині кисню, яка витратила автомобіль на шляху з Одеси до Києва?

21. У 1991р. внаслідок війни між Кувейтом та Іраком нафта з підірваних танкерів та нафтопроводів покрила 1550 км^2 поверхні Перської затоки та 450 км берегової лінії. Обчислити скільки відсотків площі поверхні

затоки та яка частина берегової лінії була забруднена (розміри Перської затоки дізнатися самостійно)?

Додаток Б

Особистісно-орієнтовані задачі

1. Є два розчини перекису водню 30% та 3%. Потрібно їх змішати, щоб одержати 15% розчин. Як це зробити?

2. У відро об'ємом 5л налили замість води однакову за масою кількість ртуті. Скільки літрів ртуті налили у відро?

3. Збільшення, що дається лупою для нормального ока з відстанню найкращого бачення, що дорівнює 25 см, дорівнює 12,5. Для короткозорого ока збільшення дорівнює 7,5. Знайти відстань найкращого бачення для короткозорого ока.

4. Для ремонтних робіт на 1 м^2 площі вимагає 0,071 кг паперу для підклеювання, 0,043 кг цвяхів, $1,35\text{ м}^2$ оббивного матеріалу. Скільки потрібно паперу, цвяхів, оббивки, якщо площа квартири 73 м^2 ?

5. Опівдні довжина тіні від вертикальної палиці дорівнює 6 м. Яка година, якщо довжина тіні дорівнює 10 м?

6. Мама купила $1,5\text{ м}^2$ тканини для пошиття піджака своєї дочці. Матеріалу не вистачило на дві кишені розміром $10\times 20\text{ см}$. Скільки матеріалу потрібно купити?

7. Мама купила доньці плаття, але воно виявилось занадто коротким. На скільки розмірів потрібно взяти більше, щоб сукня була довшою на 15 см, якщо довжина кожного наступного розміру сукні більша за попередню на 3 см?

8. Скільки потрібно асфальту для покриття дороги довжиною 3000 м, шириною 100 м?

9. Для приготування шоколадного пирога потрібно 250 г борошна, $\frac{4}{5}$ від маси борошна цукру, $\frac{2}{5}$ маси борошна вершкового масла, $\frac{1}{5}$ від маси борошна чорного шоколаду. Скільки потрібно купити продуктів?

10. Для приготування яблучного пирога масою 2 кг потрібно 300 г борошна, 200 г масла, 1 кг яблук, 1 склянка цукру, 4 яйця. скільки необхідно взяти продуктів для випікання пирога масою 1,5 кг?

11. Довжина рулону шпалер 10 м. Скільки рулонів потрібно купити і якої ширини, якщо необхідно обклеїти три кімнати завдовжки 7 м та площею 21 м^2 , 28 м^2 , 14 м^2 ?

12. Скільки потрібно плитки для облицювання кухні площею 9 м^2 , якщо розмір плитки $20 \times 20 \text{ см}$?

13. ТВ «Sony» коштував 1500 грн. У період розпродажу зі знижкою 40% його вартість стала 95 грн. Чи правильно знизили ціну?

14. Батьки попросили сина купити помідори та огірки для консервування. Загальна сума грошей дорівнює 10 грн. Син на купівлю двох видів овочів має витратити однакову кількість грошей. Скільки йому потрібно купити кілограм огірків та помідорів, якщо 1 кг огірків коштує 30 коп., а помідор – 40 коп.?

15. Вам запропонували визначити густину цукру. Як це зробити, маючи тільки побутову мензурку, якщо досвід запропоновано зробити з цукровим піском?

16. Є стограмова гирка та лінійка з поділками. Як з їх допомогою визначити приблизно масу деякого тіла, якщо вона не дуже відрізняється від маси гирки? Як вчинити, якщо замість гирки дано набір мідних монет?

17. Яким чином можна знайти ємність каструлі, користуючись вагами та набором гир?

18. Є циліндричний стакан, до країв наповнений рідиною. Як поділити вміст склянки на дві зовсім рівні частини, маючи ще одну посудину, але вже іншої форми і трохи меншого розміру?

19. Два товариші стояли на балконі та відпочивали. Вони міркували над тим, як визначити, в чийй коробці залишилося менше сірників, не відкриваючи коробок.

20. Як визначити діаметр футбольного м'яча жорсткою (наприклад, звичайною дерев'яною) лінійкою?

21. Необхідно як можливо точніше дізнатися діаметр порівняно тонкого дроту, розташовуючи для цієї мети тільки шкільний зошит «в клітинку» та олівцем. Як слід вчинити?

22. Довгий коридор, позбавлений вікон, освячується електричною лампою. Її можна запалити та погасити вимикачем, встановленим біля вхідних дверей. Це незручно тому, хто виходить на вулицю, оскільки до виходу він змушений добиратися в темряві. Втім, той, хто увійшов і ввімкнув лампу при вході, теж незадоволена: пройшовши коридор, він залишає лампу, яка буде горіти даремно. А чи не можна вигадати схему, яка дозволяла б вмикати і вимикати лампу з різних кінців коридору?

23. Уявіть, що для вимірювання висоти будинку Вам було запропоновано скористатися порожньою консервною банкою та секундоміром. Чи зуміли б ви впоратися із завданням? Розкажіть, як діяти.

24. Дочка звернулася до батька, який записує показання електричного лічильника, з проханням відпустити її погуляти. Даючи дозвіл, батько попросив дочку повернутися рівно за годину. Як батько зможе проконтролювати тривалість прогулянки, не користуючись годинником?

25. Дорослий та дитині потрібно перейти через струмок: одному з лівого берега на правий, другому – у протилежному напрямку. На обох берегах є по дошці, але кожна з них трохи коротша від відстані між берегами. Яким чином дорослий та дитина можуть перебратися з одного берега на інший?

26. Як за допомогою лінійки можна знайти у сонячний день висоту дерева, не залазячи на нього?

27. Два хлопчики на ковзанці хочуть порівняти, хто з них більший за масою та у скільки разів. Як їм виконати свій намір за допомогою однієї рулетки?

28. Ви хочете визначити ширину річки за кроки. Як це зробити, очевидно приблизно, за допомогою зірваної на березі травинки?

Література

1. Бабакова Т.А., Мамонтова А.П. 500 екологічних задач. Петрозаводськ: Карелія, 1991. 121 с.
2. Бартенєва І.О. Професійна діяльність вчителя з виховання емоційно-позитивного ставлення підлітків до навчання: Дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2000. 238 с.
3. Каверін С.Б. Про психологічну класифікацію потреб. *Питання психології*. 1987. №5. С. 121-129.
4. Моїсєєв М.М. Людина та ноосфера. М: Мол. гвардія, 1990. 352 с.

ЕТИЧНИЙ ІДЕАЛ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

*Брянський Г.Є.,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

Проблема якості етичної освіти актуальна не тільки для педагогічних працівників. В умовах сьогодення недостатньої уваги надається ролі професійної етики для підвищення престижу, зміни статусу тієї чи іншої спільноти, розвитку готовності до праці, всіх сфер суспільного життя.

Досягнення цивілізованого стану суспільства немислимо без оволодіння етичними нормами. Проблематика етичної компетентності вчителя відноситься до недостатньо розкритих в педагогічній науці. Серед ключових компетентностей, якими повинен володіти сучасний вчитель, етична має пріоритетне значення.